

Høring til NOU 2009: 8 Kompetanseutvikling i barnvernet – Kvalifisering til arbeid i barnevernet gjennom praksisnær og forskningsbasert utdanning

BUS er positiv til utredningens overordnede linje

Barnevernets utviklingssenter i Nord-Norge mener at utredningen fremmer forslag om kvalitetsutvikling som kan bidra til å styrke barnevernet. Vi slutter oss til den overordnede linjen i utredningen.

Vi er positiv til ideen om å etablere femårig barnevernsutdanning, med en treårig bachelor og mulighet for påbygning med master i barnevern. Forlagene om å etablere turnusordning og knytte autorisasjon til barnevernspedagoger og sosionomer for arbeid i barnevernet er fornuftig. Disse forslagene vil etter vårt skjønn kunne bidra til det overordnede siktemålet om forbedring av barnevernets kvalitet og heving av barnevernets status og omdømme i befolkningen.

Turnus:

Praksisnær utdanning blir vesentlig styrket gjennom forslagene om å etablere et turnusår etter endt bachelorutdanning. Vi mener forslaget er svært godt, men ønsker at det utdypes mer hva det innebærer både for studentene, yrkesplassene og utdanningsstedene. Man vet fra andre profesjonsutdanninger som praktiserer turnusår at det er en komplisert ordning som involverer mange aktører både i og utenfor utdanningsinstitusjonene. Før dette forslaget settes ut i livet håper vi at det er gjennomgått en grundig forberedelsesfase hvor erfaringer fra andre turnusordninger er trukket med. Konsekvensene for studentene, studiestedene og yrkesplassene må utredes. Turnusordningen bør bli gjenstand for grundig økonomisk vurdering, slik at ordningen ikke medfører uventende eller uakseptable kostnader for studenter eller studiestedene.

Masterstudier

Den viktigste innfallsvinkelen for forskningsbasert utdanning er at barnevernsutdanning knyttes til forskningsmiljøer. Vi støtter derfor forslaget om at det utvikles master i barnevern. Faglige ledere i barneverntjenesten bør ha mastergradseksamen, og studiet bør legges til rette slik at master også kvalifiserer for ledelsesoppgaver.

Universitetet i Tromsø er i en fase hvor det er planer om å fusjonere med Høgskolen i Harstad og Høgskolen i Finnmark. Begge disse høgskolene tilbyr barnevernstudier. Universitetet i Tromsø har et etablert barnevernfaglig forskningsmiljø ved Barnevernets utviklingssenter i Nord-Norge og barnevernforskere for øvrig både ved Det juridisk fakultet og Det helsevitenskaplige fakultet. Dette representerer en betydelig grunnstamme for barnevernmaster og planlegging av doktorgrad i barnevern. Miljøet er tverrfaglig, men med en tydelig barnevernfaglig profil. En av de femårige barnevernsutdanningene bør derfor legges til det nye Universitetet i Tromsø. Det kan sikre at Nord-Norge får ta del i kompetanseutviklingen som skjer i barnevernfeltet. Landsdelen er lang, med svært mange små kommuner. Urfolks rettigheter og tilrettelegging av samfunnsutvikling for den samiske befolkning er vesentlig del av Universitetet i Tromsøs forskningsprofil, og det barnevernfaglige forskningsmiljøet ivaretar dette i sin forskning. Det er viktig at de regionale

utfordringene ivaretas også innefor en barnevernutdanning, og at distriktene får en like god tjenesteutvikling som sentrale strøk.

Nasjonalt fagråd

Vi slutter oss til forslaget om at det etableres et nasjonalt fagråd for utdanningsinstitusjonen som har ansvaret for barnevernutdanningene. Vi er også enige i utredningens beskrivelse av at det er ønskelig med en årlig utdanningskonferanse. Fagrådet bør bevilges tilstrekkelig med midler til at det kan inneha en administrativ funksjon som bidrar til kvalitetssikring av studietilbudene, samt arrangere den årlige utdanningskonferansen. Nasjonalt fagråd kan også fungere som en arena for kritisk vurdering av eksisterende studietilbud (se punktet om faglig innhold i grunnutdanningen).

Det faglige innholdet i grunnutdanningen:

Vi slutter oss til forslaget om en faglig norm for innholdet i barnevernsstudiet. De fjorten studieemnene er vesentlige temaområder for barnevernet, men før disse fjorten danner kjernen for et styrt innhold i barnevernstudiet bør de utvikles ytterligere. Blant annet mener vi at barnevernet må integrere barns deltakelse som et grunnprinsipp ved siden av de fire eksisterende grunnprinsippene. Videre mener vi at kultur, minoritet og etnisitet er tematikk som bør få langt større plass i studiet enn det som ligger i beskrivelsen av de fjorten studieemnene.

Å etablere barnevernstudiet med de foreslåtte fjorten studieemnene innebærer en ensretting som virker fornuftig med tanke på kvalitetssikring av utdanningen. Imidlertid bør en slik ensretting kobles opp til en ordning som kan bidra til at innholdet forbedres som følge av nye forskningsresultater, samfunnsendring og/eller skiftninger i kompetansebehov i barnevernet. Fjorten faste studieemner kan bli for statisk og vanskelig å revidere. På sikt kan det føre til at en del av studietilbudet blir urelevant, umoderne og lite treffsikkert. Ordningen med nasjonalt fagråd kan fungere som en arena som sikrer en stadig kritisk vurdering av studietilbudet dersom fagrådet tilføres tilstrekkelig med ressurser.

Barns deltakelse som det femte normative grunnprinsippet i barnevernet

I utreningen presenteres barnevernets normative grunnprinsipp; prinsippet om barnets beste, prinsippet om riktig hjelp til rett tid, det biologiske prinsipp og det mildeste inngreps prinsipp. Utredningen er i takt med hva som har vært rådende oppfatninger når det gjelder hvilke prinsipper som skal ligge til grunn for barnevernets arbeid. Utreningen er imidlertid i utakt med FNs Komité for Barnets Rettigheter hvor barnets rett til deltakelse løftes frem som en av fire generelle prinsipper. Dette betyr at retten til deltakelse skal betraktes som en frittstående rett, men samtidig *også* en rett som skal integreres i gjennomføringen av alle de andre rettighetene i barnekonvensjonen. Grensen for barns rett til å bli hørt i egen sak, ble som kjent senket fra 12 år til syv år i 2003 i blant annet barnevernloven. Under ett av de 14 emneområdene i bachelorutdanningen står barnets rett til deltakelse sentralt. Til tross for lovendringer og et stadig fokus mot barns rett til deltakelse fra politisk hold, er det generelle bildet at barnevernet, også i dag, i for liten grad legger til rette for barns deltakelse i egen sak. Etter vår mening kan en tyngre vektning av barnets rett til deltakelse, blant annet ved at retten til deltakelse defineres som et normativt grunnprinsipp i utdanning, faglitteratur og i offentlige dokumenter, styrke kommende saksbehandlers bevissthet rundt barn som rettighetsbærere som ikke bare skal motta beskyttelse, men også har rett til å delta i alle forhold som angår dem. En slik bevissthet er en forutsetning både for holdningsskapende arbeid og utvikling av ferdigheter når det gjelder tilrettelegging for barns deltakelse i beslutningsprosesser i egen sak.

Kultur og minoritetsrettet barnevern

I forslaget om fjorten studieemner er kultur og minoritetsrettet barnevern lite berørt. Vi mener at dette må vektlegges i langt større grad enn forslaget antyder. Kulturelt mangfold, språklig minoritetssituasjon og etniske møter er sentrale utfordringer for barnevernet. I Norge jobber barnevernet med mange barn og familier med bakgrunn fra et annet land som har et annet språk og praktiserer en annen religion enn majoriteten. Barnevernet er også forpliktet til å følge internasjonale konvensjoner som sikrer den samiske minoritetens rettigheter som urfolk. Disse utfordringene må avspeiles i barnevernets bachelor- og masterutdanning.

Barnevernet har ansvar for utredninger, tiltak og eventuelt å fremme sak om omsorgsovertakelse. Dette krever at barnevernsarbeiderne må være kyndig i kulturell tilrettelegging av sin virksomhet når det er behov for det. Barnevernet må ha innsikt i rettigheter for minoriteter, og kjenne til de mest vanlige utfordringer minoritetsbarn står overfor. Barnevernsarbeidere må ha kompetanse til kritisk å vurdere intolerante holdninger og gjenkjenne situasjoner preget av fordommer og rasisme. I tillegg må de kunne endre slike situasjoner og forhindre at de oppstår. Uten denne kompetansen kan man risikere at barnevernet ufrivillig medvirker til å etablere situasjoner preget av stigmatisering, respektløshet eller urett.

Problembasert læring

Vi ser at utvalget har anbefalt gruppe- og kasusorientert læring, en anbefaling vi støtter. Selv om det er ressurskrevende er det en arbeidsform som er velegnet som forberedelse til barnevernsyrket.

Doktorgrad i barnevern

Vi slutter oss til forslaget om å sette i gang planarbeidet for å utvikle doktorgrad i barnevern ved noen studiesteder som har bachelor- og master i barnevern.

Forslaget er viktig fordi det er behov for mer forskning knyttet til barnevernets ansvarsområder. Barnevernet har behov for en statusheving ved faglig og vitenskaplig kompetanseutvikling. Førstestillingskompetanse og professorer må vokse frem basert på forskning hvor det er tatt utgangspunkt i barnevernets egne faglige og etiske premisser. Det er derfor behov for en egen doktorgrad i barnevern.

Studentrekruttering i et mangfoldig perspektiv

Studentrekruttering er svært viktig og må være prioritert. Utredningen peker på at ved å heve fagets omdømme og status kan en tiltrekke seg flere og mer motiverte søkere. Vi støtter forslaget om å sette i verk en nasjonal strategi og særlige tiltak for å øke rekrutteringen av studenter som er underrepresentert. Særlig bør slike tiltak innrettes med tanke på å rekruttere flere studenter med minoritetsbakgrunn.

Livslang (yrkes)læring og praksisutvikling

Vi støtter utvalgets forslag om å legge til rette for et systematisk opplegg for oppdatering og videreutvikling av ervervet kunnskap og kompetanse, samt at faglig oppdatering bør inngå i vilkårene for å beholde autorisasjon. Utfordringene i barnevernet tilsier, slik utvalget drøfter, at de ansatte har behov for kontinuerlig faglig påfyll og veiledning også for å forebygge faglig stagnasjon og utbrenning. Her trengs det imidlertid grundigere utredning av hvordan man både på individnivå og organisasjonsnivå kan utvikle systemer og modeller som bidrar til systematisk refleksjon over erfaring og kompetanseutvikling i en vekselvirkning mellom praksis, undervisning og forskning.